

KLEINE ZONDAGSVERTELLINGEN.

IN DE IJSZEE



EN

DE RESEDA.

DOOR

E. GERDES.

TE LEIDEN, BIJ A. W. SIJTHOFF.





IN DE IJSZEE

EN

DE RESEDA.

DOOR

E. GERDES.



TE LEIDEN, BIJ A. W. SIJTHOFF.

IN DE IJSZEE.

Velen onzer jeugdige lezers zullen zeker wel eens gehoord of gelezen hebben van den Engelschen kapitein Franklin, die na verschillende malen te vergeefs beproefd te hebben eenen weg te vinden door de noordelijke IJszee, eindelijk van zijne grootsche en gewaagde onderneming niet wederkeerde.

Nochtans gelooven eenige bekwame zeelieden en aardrijkskundigen dat kapitein Franklin niet met zijn schip verongelukt is, maar ergens in een koud hoekje bij de Esquimo's zit, waaruit hij zonder hulp van Europa niet kan gered worden. Dientengevolge heeft de Engelsche regeering reeds verscheidene pogingen in het werk gesteld om dien koenen zeereiziger op

te zoeken; maar tot dusverre waren zij ijdel. Wel meende men hier en daar een spoor van Franklin te vinden, doch dit was zoo onzeker, dat men telkens weder onverrichterzake moest terugkeeren. Onlangs vond ik in een der nieuwste tijdschriften de beschrijving van eene dier pogingen, om kapitein Franklin op te zoeken, en gaarne wil ik daarvan iets aan mijne lezers mededeelen, wijl ik weet dat zij mij met belangstelling in de noordelijke IJszeeën zullen volgen.

In het jaar 1850 zond de Engelsche regeering twee schepen uit: de „Enterprize” en de „Investigator,” met het doel om alle baaien, golven, straten en inhammen der Noordelijke wateren te doorkruisen, en zelfs wanneer het noodig was ook de geheele Noordkust van Amerika in alle richtingen te onderzoeken.

De schepen vertrokken uit Engeland, in Januari van het gemelde jaar, en zouden ditmaal een anderen weg inslaan. Vroeger zocht men den Noordwestelijken doortocht door de straat Davis van het Oosten naar het Westen, thans zou de Expeditie juist de tegenovergestelde richting nemen en wel door de Behringstraat van het Westen naar het Oosten.

De schepen bereikten weldra Kaap-Hoorn, zeilden

de Sandwichs-eilanden om, en moesten in October van het genoemde jaar hun eerste winterkwartier in de straat Wales opslaan. Daarna stevenden zij langs het eiland Behring naar de bai of Mercy, en hielden daar hun tweede winterkwartier, dat achttien maanden duurde. Eindelijk zag zich de bemanning van den „Investigator” genoodzaakt — de Enterprize had een anderen weg genomen — hun schip, dat vastgevroren lag, te verlaten en over het ijs eene voetreis naar het schip „Enterprize” te maken.

Op het schip de „Investigator” kapitein Mac Clure, bevond zich ook de heer Miertsching, een Zendeling, die reeds vele jaren onder de Esquimo's had doorgebracht, en deze reis als tolk medemaakte, wyl men hoopte dat de Esquimo's hem op Franklins spoor zouden brengen.

Deze zendeling heeft „zijn dagboek gedurende de reis” in het licht gegeven, en om bij onze lezers eene begeerte naar dat werk op te wekken, willen wij er hun eenige korte uittreksels van mededeelen. Wij zullen beginnen ter plaatse, waar hij zich onder de Esquimo's bevindt. De zendeling schrijft het volgende:

31 Augustus.

„Toen de mist optrok zagen wij omstreeks dertig tenten en negen winterverblijven der Esquimo's. Spoedig daarop bemerkten wij aan het strand drie booten en eene menigte Kajaks. Nauwelijks waren wij aan wal gestapt of een zwerm Esquimo's, met speren, messen en bogen gewapend, stormde op ons los, gevolgd door hunne vrouwen, die nog andere wapenen droegen. De kapitein vroeg mij: „wat zullen wij beginnen? Ik gaf hem mijn geweer, knoopte mijn Esquimo-jas tot boven toe, en liep toen, zoo hard ik kon, regelrecht op die lieden aan. Zij schenen echter niet in het minst bevreesd te zijn. Ik haalde derhalve mijne pistolen uit den zak, schoot beide in de lucht af, en zeide hun, dat zij nu wel zien konden, dat wij niet gekomen waren om hun kwaad te doen, maar verzocht hun de wapens af te leggen. Zij schreeuwden echter uit alle macht: schuitok kalaurokta! Ik betuigde nogmaals onze goede bedoelingen, en deelde hun mede dat wij hun geschenken brachten, waarna zij inschikkelijker en stiller werden. De kapitein kwam vervolgens bij mij, en eindelijk gelukte het ons door onze herhaalde betuigingen van vriendschap, dat zij

hunne wapens aflegden, maar nochtans hunne messen tot den strijd gereed hielden. Ik maakte in de sneeuw eene lijn tusschen hen en ons, en zeide hun dat niemand deze lijn mocht overschrijden; de menschen werden nu zeer vriendelijk, en wij wonnen weldra zoozeer hun vertrouwen dat de vrouwen hare zuigelingen in onze armen legden.

Middelerwijl de kapitein het land opnam, sprak ik met deze lieden. Zij luisterden aandachtig, vraagden veel, en wanneer ik eenige vreemde uitdrukkingen niet begreep, bedienden zij zich van teekens. Hunne kennis is zeer gering en van een hooger, goddelijk wezen weten zij niets. Waarschijnlijk hebben zij er nooit aan gedacht dat zon, maan en sterren door eene Almachtige hand zijn geschapen. Zij verwonderden zich zeer toen ik hun mededeelde dat er een God was die alles had voortgebracht, en vertelde hun tevens de schepping van het eerste menschenpaar. Dit alles hoorden zij geduldig aan; maar een hunner de oude Kanalu alink vertelde mij hunne beschouwing over de sterren, in de volgende bewoordingen: „Boven ons is eene zeer groote blauwe doos, het huis van de zon. Bij dag en des zomers is de zon niet tehuis,

maar als zij in de doos gaat, wordt het donker. In deze doos zijn kleine gaatjes, waardoor zij op de aarde zien kan, en door deze gaatjes schijnt haar licht. De gaatjes zijn dus de sterren." Zij hebben eene merkwaardige voorstelling van het toekomstig leven. Zij gelooven dat er twee landen zijn: een heerlijk en een leelijk land. In het eerste land woont een goede geest, die niets anders doet dan het wild bewaken. In het laatste land woont een booze geest, die altijd de lieden kwelt. Wanneer een Esquimo sterft, en hij heeft gedurende zijn leven de arme weduwen en weezen gespijzigt, dan komt hij in het goede land, waar altijd de zon schijnt en waar het nooit regent of vriest, maar steeds warm is. Daar vindt hij dan eene menigte wild, zooals zeehonden, rendieren, vossen enz., die hij niet behoeft te jagen, maar die hij gemakkelijk met de handen kan vangen. Die daarentegen gedurende zijn leven zulke goede eigenschappen niet gehad heeft, komt in het slechte land, waar juist het tegendeel plaats heeft."

26 September 1850.

„Nauwelijks hadden wij ons te rust begeven, of wij

moesten opstaan. Den geheelen nacht, en een gedeelte van den volgenden dag brachten wij op het dek door, bloot gesteld aan de grootste koude. De schokken van het ijs waren vreeselijk. De hevige wind dreef het schip met het ijs telkens noordwaarts tegen de rotsen van „Princess royal island.” Om het gevaar te ontgaan tegen deze kust geworpen en verbrijzeld te worden, werd het schip met vele moeite aan eene ijsschots met zes ankerkabeltouwen bevestigd. Nochtans dreef het schip tot op vijftig schreden van de klip. De laatste nacht was de vreeselijkste, dien wij ooit beleefd hebben. Dikwijls moesten wij op zee stormen doorstaan, maar tien zeestormen kunnen niet zoo gevaarlijk en ontzettend zijn, als het gevaar was, waaraan wij gisterennacht blootgesteld waren. Het is mij niet mogelijk dit in alle kleuren te beschrijven, maar zoolang ik leef, zal mij deze nacht heugen, die mij nu nog met dank vervult aan den trouwen Heer, die mij uit doodsgevaar verlost. Zeventien uren lang stonden wij op het dek, terwijl wij elk oogenblik als het laatste onzes levens moesten aanzien. Ijsschotsen, die drie, of vier malen grooter waren dan het schip, stapelden zich opeen, en werden dan met donderend

geweld tegen elkander verbrijzeld. Het schip werd nu eens op de eene, dan weder naar de andere zijde geworpen, soms hoog in de lucht geslingerd, en stortte, wanneer de ijsschotsen kraakten, in eene diepte neder. De voegen van het schip lieten los, en het geteerde werk (vlas, hennep enz.) viel uit de reten. Zelfs de vaten in het schip werden te zaamgedrukt. Deze vaten zijn in het schip nauw aan elkander gesloten, opdat zij zich bij het slingeren niet bewegen; maar wat baat menschelijke kunst en kracht als de Heer de elementen beweegt, want de scheepswanden werden dermate te zamengedrukt, dat twee der vaten uit elkander barstten. Indien wij maar de geringste mogelijkheid gezien hadden, om over het drijvende, op en neder stroomende ijs naar het land te vluchten, dan zou wel niemand op het schip gebleven zijn; maar dit was onmogelijk, en derhalve moesten wij blijven waar wij waren, en elk oogenblik als het laatste onzes levens aanzien. Eenige matrozen, die aan hunne redding wanhoopten, hadden de jenevervaten opengebrouken, en zich aan dronkenschap overgegeven, om den doodsangst te ontgaan. Maar toen nood en gevaar ten toppunt waren geklommen; toen

het schip, op zijde geslagen, op het punt stond door eene hooge ijsmassa overdekt te worden, toen sprak de Barmhartige: „tot hiertoe en niet verder!” Het ijs stond stil, zonder zich in het minst te bewegen. Men zag elkander met verwondering aan over deze plotselinge verandering, en nauwelijks kon men het gelooven dat het waar was. Het schip lag nog steeds op zijde, en elk oogenblik verwachtten wij dat de ijsstorm opnieuw zoude beginnen maar alles bleef stil. De Heer had de golven en het ijs bedwongen. — Eene wacht bleef op het dek, en de overigen gingen uitgeput van vermoeienis naar hunne kooien en slaapplaatsen om eenige rust te genieten.”

29 October.

„Drie personen waren met den zendeling aan land gegaan, (Prins-Alberts-land). Onderweg ontmoetten zij vijf groote muskus-ossen, die zij gelukkig doodschoten. Den volgenden morgen, terstond na het ontbijt, werd een der dieren op eene slede gelegd, en terwijl zij hiermede bezig waren, kwamen nog zeventien man met twee sleden van het schip, die ook nog twee dezer dieren konden medeslepen. De weg echter over

het hobbelige ijs, was uiterst moeielijk en het gevolg was, dat de eene slede brak en met een gedeelte van den buit tot den volgenden dag moest blijven liggen. Om drie uren des namiddags kwamen zij bij het schip, terwijl de matrozen bezig waren een pad te maken van het schip naar het land. Toen deze weg gereed was, ging luitenant Cresswall, met drie sleden aan land en haalden de overige dieren. De matrozen waren zeer blijde met deze vangst en riepen luide: hoezee! Nu ging men aan het slachten. Ieder wilde helpen, en het was een ware feestdag. Ieder zeide: „Wat zal de kapitein zeggen als hij zooveel versch vleesch ziet! Hoe zal hij verheugd zijn!” Men had vier ossen en eene koe gevangen. De grootste os gaf ons 420 pond vleesch, en behalve de koppen kreeg men 1296 pond heerlijk vleesch. Ofschoon de dieren niet vet waren, was toch hun vleesch, vooral dat der jongeren goed doorvet, en ook tamelijk smakelijk. De strenge koude ontnemt het vleesch zijn muskusreuk en smaak; alleen de kop en de nieren zijn niet te genieten, wijl zij te sterk naar muskus smaken. De huid van den grootsten os woog 147 pond.”

23 September 1852.

De Heer heeft ons menigvuldige bewijzen Zijner goedheid gegeven. Dit hebben wij in de laatste dagen ondervonden, want sedert 31 Aug. waren wij aan verschillende gevaren blootgesteld. Het schip was allereuwe zóó door het ijs ingesloten, dat wij genoodzaakt waren de ijsschotsen door buskruid te doen springen, om verder te kunnen zeilen.

Gisteren dreven wij dicht langs de kust, terwijl nu en dan het schip tegen een ijsberg stiet. Het nevelde zeer sterk, maar nochtans waagden wij het voorwaarts te gaan, waarbij wij echter door de ijsschotsen heen moesten boren. Toen de nevel een weinig steeg, klom de kapitein zelf boven in den mast, maar kon niets zien. Wij spanden alle krachten in, om uit deze ijsmassa's te geraken, en vier mannen moesten elke vijf minuten met het peillood in de hand de diepte der zee peilen. Er zat een man in den voormast, die van uit deze verhevene stelling den besten weg tusschen de ijsbergen moest aangeven; onder hem stonden de stuurlieden, die alsdan de bevelen aan den stuurman overbrachten. Nimmer heb ik zulk eene merkwaardige redding uit dringende gevaren bijgewoond. Vóór ons

uit bevond zich het schip in helder water; op zijde waren wij steeds van ondoordringbaar ijs omgeven. De stuurlieden konden het bijkans niet gelooven, dat het schip zonder aanmerkelijke schokken voorwaarts kon komen, en klommen van tijd tot tijd in den mast om zich daarvan te overtuigen, maar moesten erkennen, dat het vaartuig wonderlijk geleid werd. De bemanning had niets te doen, en kuierde het dek op en neder, maar was toch elk oogenblik gereed als het gevaar dreigde. Op eens riep de matroos, die boven in de ra zat: „ik zie groote ijsbergen voor mij uit!” Terstond verwoegde zich de kapitein bij hem, en toen hij deze ijsbergen zag, beval hij de zeilen te reven. Doch eer dit geschied was, riep de matroos weder: „houdt op! het ijs verdeelt zich!” En inderdaad, op korten afstand, juist vóór het schip, splitsten zich de ijsbergen, en ons vaartuig zeilde er midden tusschen door, tot ieders grootste verbazing zonder dat het eenig letsel ontving. Aan beide zijden van het schip was het ijs zoo hoog, dat de dwarsmasten er aan stielen. Een half uur lang zeilden wij door deze wonderlijke straat, welke ons de Heere God, gelijk eenmaal den kinderen Israëls, door de zee

baande, totdat wij weder in beter vaarwater kwamen. Deze gebeurtenis maakte een diepen indruk op ons aller gemoed. Een der matrozen was zoo getroffen door deze zichtbare uitredding, dat hij op zijne knieën viel en den Heer dankte.

7 April 1853.

Wij hadden den ganschen dag stormachtig weder, en de sneeuw die in dichte vlokken om ons heen woei, veroorloofde ons niet op de jacht te gaan, want wij waren dicht bij de kust. Ons schip zat namelijk reeds gedurende langen tijd tusschen het ijs geklemd, en het scheen alsof wij hier twee of drie maanden moesten doorbrengen ¹⁾. De kapitein zeide tot mij: „Ons schip is in een treurigen toestand. Wanneer het u ooit gelukt alleen behouden te blijven, want ik moet zijn waar mijn schip is, en gij hoort dan niets meer van mij en mijne lieden, zoodat gij daaruit zoudt afleiden dat ik niet meer in leven ben, — waar dan ook mijn lijk moge zijn — wees verzekerd dat

¹⁾ Het blijkt uit latere berichten, dat het schip in het ijs achterbleef, en de bemanning op een ander overging.

mijn Verlosser mijn eenige toevlucht geweest is, en dat ik in de hope gestorven ben, bij Hem in eeuwigheid te zijn." In dit oogenblik kwam er een matroos bij ons, die ons meldde, dat hij in de verte een zwart punt zag, dat zich scheen te bewegen, en van Pointbay over het ijs naar de andere kust wandelde. Hij dacht dat het een muskusos was. Wij gingen terstond op den uitkijk; maar wie schetst onze verwondering, toen wij eerst een mensch, en vervolgens eene slede met menschen zagen. Wij zagen elkander verwonderd aan, want wij hielden het er voor, dat het Esquimo's waren, en nu dachten wij: waar zij heengaan, kunnen wij ook komen. In eenentwintig maanden hadden wij geen mensch gezien en derhalve gingen wij vol verwachting hun tegemoet. Toen wij in hunne nabijheid kwamen, bleven zij stil staan, en een hunner riep ons toe: „ik ben luitenant Pym van het schip „Resolute,” kapitein Kellet.” — Welk eene blijde tijding! Ik meende te droomen, want vreugde en geluk overvielen mij hier te onverwachts. Doch het was geen droom. Wij zagen den man voor ons, die op 400 ellen afstands met zijn schip liggende, over het ijs tot ons kwam. Hij zou ons den weg wijzen tot red-

ding, want er was geen denken aan, dat wij ooit met ons schip uit deze verschrikkelijke ijswoestijn zouden geraken. Ik behoef wel niet te vermelden, dat wij luitenant Pym hartelijk de hand drukten, en toen eenige oogenblikken later de manschappen met de slede aankwamen, keerden wij naar ons schip terug. Het tooneel wat wij nu aanschouwden, zal niemand vergeten, die het bijgewoond heeft. De zieken, hunne ellende vergetende, sprongen op van vreugde, want het uitzicht spoedig gered te worden, schonk hun nieuwe krachten.

Op den 15^{den} April 1853 verliet de zendeling Miert-sching met 28 man en drie sleden waarop scheeps-proviand en andere benoodigdheden geladen waren, het schip „Investigator”, om in gezelschap van luitenant Pym de „Resolute” op te zoeken. De schepe-lingen moesten uit gebrek aan lastdieren zelve de sleden trekken, en kwamen op den 2^{den} Mei gelukkig op de „Resolute”. Een geheelen winter zwierven zij nog in de IJszee rond, en kwamen eerst in het laatst van het volgende jaar behouden in Engeland aan.

DE RESEDA.

Gij kent zeker allen dat plantje met die langwerpige donkergroene blaadjes en kleine bloempjes wel, die zoo nietig zijn, dat gij ze nauwelijks opmerkt. Maar al is dit plantje ook gering en zijn de bloempjes klein en teeder, toch houdt gij er veel van; en als gij eenen tuin binnenkomt, waar geene Reseda is, dan zijt ge niet recht tevreden, wijl gij zoo gaarne een takje hebt, om den liefelijken geur dier bloem in te ademen. Inderdaad de Reseda heeft eene der welriekendste bloemen, en alle menschen houden er veel van. Doch niet alleen de menschen, er zijn nog andere wezens die de Reseda beminnen en zelfs buiten haar niet leven kunnen. Er is een witte vlinder, met bruine vlekjes op zijne vleugels, die zijne eiertjes onder de Reseda-blaadjes legt, om te verhinderen dat ze nat worden door regen of dauw. De eiertjes kleven

aan de bladeren vast, en wanneer de tijd nadert, dat ze opengaan, dan komen er kleine wormpjes (larven) uit te voorschijn, die hunne kleine kopjes nieuwsgierig heen en weder schudden alsof ze vragen wilden: Is er niets voor ons te eten?

Zij behoeven er echter niet naar te zoeken, want de Reseda-blaadjes zijn zoo zacht en fijn, en smaken die wormpjes zoo goed als ons de bitterkoekjes. Dan verlaten die wormpjes de eieren, en kruipen langs stengels en blaadjes omhoog, en snoepen den geheelen dag, totdat zij verzadigd zijn.

De wijze Schepper, de lieve Vader in den Hemel, die voor al Zijne schepselen en kinderen zorgt, doet dus juist met de Reseda-larven, alsof gij een kindje in een slaapvertrek bracht, welks deur van A l l e r h a n d e n gemaakt is, en gij zeidet dan tot het kindje: nu moet gij slapen, en als gij wakker wordt en in den zonneschijn wilt spelen, dan moet gij de deur maar dooreten.

Indien nu God voor een wormpje, dat heden nog leeft en morgen den vogelen tot spijsz dient, alzoo zorgt, zal Hij u niet veel meer geven? O, gij kleingeloovigen! Matth. VI: 30.

